

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 26.

Lýsingarprísir fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 27. juni 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á postlúðinum, brævasnarstøðum og skrifstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Tað krevst av okkum

Nú fara tey — nú fara tey — og skjótt eru tey olli á veg til Íslands — á Eysturlandið — og til Grønlands. —

Við teim bestu vónum fara teir, okkara bestu menn, okkara besta arbeiðskraft — men í sinni teirra situr ein tornur, sum gevur seg longur og longur inn og veldir eina gnavandi pínu. Tað er hugsanin um ta *órættvísi* teimum og okkum øllum verður sýnt. —

At skriva og tala um viðurskiftini í Grønlandi er vónleyst og at koma fram við hesum spurningi, ígjøgnum løgting, ríkisdagsmenn — sjálvt um teir vóru socialdemokratir — ella heinleiois ígjøgnum bonarbrøv er vónleyst, pára vónleyst. Her er einki at gera hjá Føroyingum enn eina langa tíð — um tað so nakrantíð verður annarleiois! Vit duga ikki longur at hugsa um hetta. — — —

Men her er eisini nakað annað, ein onnur óráttvísi, sum okkara fiskimenn líða undir og sum bæði má og kann rættast. Í umtali um »Skarsteins« sakini sigst, at skiparin á »Maagen« nevni Føroyingar, sum brotsmenn, »Banditter« og eisini onnur ár hefur verið sagd um Føroyingar, at teir hava gjørt brotsverk, hava skikkað sær illa á ein og annan hátt, t. d. tíkið egg og annað. M. a. ljóðaði eitt árið, at teir høvdu »neyðtíkið« konufólk, so tað mann neyvan vera nakað eftir, sum teir ikki hava gjørt!

Vit hava spurt hampa menn hvørs orði vit trúgva, um teir vita av ella hava hoyrt har uppi at okkara landsmenn hava gjørt seg til brotsmenn í Grønlandi, og teir hava svarað okkum, at hvorki hava teir sæð nakað, ella hava teir hoyrt um nakað so vorðið. — Vit hava hoyrt her, at Føroyingar skulu hava skikkað sær illa, men hesar frásagnir hava verið bygdar uppá aðrar frásagnir!

Vit mugu fáa at vita, hvørir teir eru, sum gera brotsverk, tí Føroyingar mugu ikki verða við at liggja undir tí, sum einstakir gera. Fara menn upp á land og gera verk, sum kann koma nokrum manni til minnan av rættið, ella gera honum skaða í starvi sínum fyri livins upphaldi, so er hetta brotsverk og eigur at verða átalað, og hesir menn settir í bót og nøvn teirra kunngjörd fyri øllum her.

Føroyingar eru ikki ránsmenn yvirhøvur, og mugu ikki verða við yvirhøvur niðri í Danmark at verða nevndir lygnarar og »Banditter«. Okkara fólk má

krevja tað skil her, at teir menn sum eru tiknir og straffaðir sum brotsmenn, sum tjóvar og ránsmenn, ikki við at verða nevndir „Føroyingar“ seta merki í alt fólk! — nota bena: um tað nú kann prógvast, at slíkt brotsverk er gjørt!

Tað er fyri okkum so harmiligt, at ikki er at siga frá, so vanvirkisliga Føroyingar verða umtalaðir har niðri í Danmark, og hvørs er skyldin? Hvør er tað, sum setur hetta merki á okkum? Vit mugu fáa skil á, fáa klárheit í, hvar skyldin liggur. Her eins í so nógvum heri Føroyum sakna vit greiði. —

Her í blaðnum var fyrri nakað síðani skrivað um »Skarsteins« málið. Her er eitt greffligt dømi uppá ógreiðu, sum skaðar allar okkum Føroyingar. Vit vita olli hvussu hetta mál á fyrstantíð kom fram, og vit vita, hvussu tað higartil er endað: Føroyingar merktir sum lygnarar! Her má hitt føroyska fólk! krevja eina fullkomna rættsliga granskan, og hon kann fáast í lag. — Eins og tað, má hitt føroyska fólk! krevja greiði í hesum máli: Hvør, hvørji skip, er tað, sum ger brotsverk í Grønlandi?

Tá vit tala um brotsverk, so er tað skaðaverk uppi á landi, og manns ognir uppi á landi ella á sjógv, til dømis: rov av æðuvardi, skjótan upp í fuglabjörg, oyðleggjan av fiskireiðskapi ella bátum hjá Grønendingum o. a. — At menn skóga sær skjól undir landi, leggja at eftir vatni, geva Grønendingum eitt sindur av mati ella nakrar húkar og agn, ella teir fara upp á land at hyggja hvussu vorðið er — kanska henta sær nøkur her — og møguliga fáa sær nakrar av teimum fiskum, sum standa tættir hundradar av fjórðingum frá menniskjans bústaði, alt hetta nevna vit ikki brotsverk, tað er nakað sum øll, allir borgarar í einum ríki hava loyvi til innanríkis, og tað um allan heimin.

Lat okkum siga tað eina ferð enn:

Vit eru og verða neyvan forir fyri at fáa greiði á, og fáa eitt annað skil á viðurskiftinum í Grønlandi. — Men vit kunnu og mugu fáa greiði á øllum hesum álöpunum á Føroyingar, sum vóru teir í síni heild brotsmenn! Lat okkum fáa „ljós yvir landið“ ongan setan skyld á ósekar menn. Men hefur nakar gjørt nakað, lat so brotsverk hansara koma fram í ljósið. —

Føroyingar mugu eins og onnur fólk hava rætt til ta virðing teimum tilkemmur og ikki, sum vit so tíðan siggja og hoyra tað, verða umtalaðir sum annan klassas

kram“. Men okkum liggur tann pliktin á: at hevja okkum og sýna verðini, at vit ikki eru eitt petti minni verdir enn onnur, og at vit ikki ótattalað finna okkum í øllum!

Grønlandslógin.

Tessvegna at nakar missskiljingur enn tykist at vera um hvussu Grønlandslógin var handlað á ríkisdegi í vár hefur landsstjórnarmaður Jóannes Patursson biðið um blaðrúmd fyri hesi frageiðing um sína stóðu í landsstjórnvevndini.

Grønlandslógin varð framborin í fólkatinginum 31. marts, kom haðani óbroytt til landstingið soleiðis ljóðandi:

„Forslag til midlertíðig lov om adgang for danske fiskerskibe til fiskeri i grønlandske farvande.“

I lighed med den indenrigsministeren i § 2 i lov nr. 86 af 1. April 1925 givne bemyndigelse til at indrømme tilladelse til fangst, fiskeri og jagt i grønlandske farvande bemyndiges ministeren for søfart og fiskeri til for tiden fra 1. Juni 1933 til 15. Oktober 1933 efter herom for hvert enkelt tilfælde indgivet andragende og paa nærmere af ministeren fastsatte vilkaar at meddele tilladelse for danske fiskerskibe til at drive fiskeri i de grønlandske farvande langs vestkysten mellem 62° 40' og 65° 15' nordbrejde, udenfor den linje, der forbinder de yderste øer, holme, skær og rev, jfr. ovennævnte lovs § 1, stk. 2, saaledes som det nærmere fremgaar af det vedheftede Kort. Regeringen bemyndiges til at afholde udgifter ved eventuelt anlæg af en havn med dertil hørende station, radioanlæg og personale.“

So skikkað fór lóguppskotið í 15 manna-nevnd í landstjórninum: 6 javnaðarmenn, 6 vinstramenn, 2 høgarmenn, 1 radikalar. Jóannes Patursson varð tilkallaður til fund, hann framsetti har hesi broytingaruppskot:

„Eventuelle ændringsforslag til Forslag til midlertidig lov om adgang for danske fiskerskibe til fiskeri i grønlandske Farvande.“

Principaliter:

I første stykke udgaar efter ordet „drive“ resten af stykket og der tilføjes: *haandline-fiskeri i de grønlandske farvande langs vestkysten.*

Subsidiært:

Der tilføjes første stykkes slutning: „samt i følgende fjorde...“ (nøvnini á firðunum varð ætlað at uppgæva seinni.)

Nevndarmennirnir sögdu allir sum ein nei fyri báðum upp-

skotunum, sögdu at vórðu tey sett fram á tingi, vildu tey atvolda, at grønlandslógin dalt burtur fyri í ár, tí landsráðið kom ikki saman fyrr enn í juni, og tað mátti atspyrjast.

Jóannes Patursson ávísti, at uppskot hansara kundu samtykkjast hvørt sum var, tí lógin gevur ráðharranum »bemyndigelse« til tað og tað, lógin sigur ikki, at ráðharrin skal gera tað og tað, fær ráðharrin ikki samtykki frá landsráðinum so kann hann lata verða at nýta hetta »bemyndigelse«. —

Nevndin fekt tó ikki frá síni stóðu um onga grønlandslóg, og so vórðu uppskotini afturíkin. —

Harafurtíð móti fasthelt J. P. í nevndini, at heldur vildi Føroyingar onga norðari havn hava í Grønlandi enn at ganga undir ter treytir, sum landsráðið í 1931 hevði ásett og ríkisdags-grønlandsfararnir høvdu samtykt.

Ráðharrin Stauning var ikki á hesum fundi.

Det norske Arbeiderpartis landsmøde.

Det norske arbeiderparti har holdt sitt landsmøde, det 29. ordinære landsmøde siden partiets oprettelse. Til landsmøtet var det fremmødt 372 representanter fra partiforeninger over hele landet. Med centraltstyre og landsstyret og gjester omfattet møtet ialt ca. 450 deltagere.

I sin hilsmingstale til representantene pekte partiets formann,

Oscar Torp.

paa hvorledes situationen ute i verden var truende og mørk. Krisen hadde ikke bedret sig, de gamle samfundssystemer vaklede og befandt sig i opløsning og store masser av det arbeidende folk befandt sig i en fortvivlelses-tilstand som sammen med manglende forstaelse av årsaken til krisen ofte gjorde dem til et lett bytte for reaksjonære krefter. De borgerlige partier manglede evnen til aa løse vanskelighetene. Deres middel er tvangsforanstaltninger likeoverfor arbeiderne og deres organisasjoner, en politikk som bare skjerper krisen istedenfor aa mildne den. De første forsøk paa aa rokke ved den almindelige stemmeret er gjort og der

ropes høit paa forfatningsendringer i reaksjonær retning. Det norske arbeiderparti skal erklæres for ulovlig, nye tukthuslover staar paa trappene.

Men de reaksjonære partier møtes av den norske arbeiderklasse, og den er ikke tilbids aa gi tapt uten kamp. Og til tross for den sterke paakjennning, arbeiderklassen har været utsatt for i de siste aarene, er dens organisasjoner vokset. Den faglige landsorganisasjon er øket med 37.000 medlemmer i de tre siste aar og arbeiderpartiet har siden forrige landsmøde i 1930 hatt en fremgang paa 11.000 medlemmer. Partiets kvinneorganisasjon kan opvise en betragtelig fremgang, og ikke minst gladelig er den store tilgang paa ungdom som strømmer til arbeiderbevegelsen gjennom Arbeidernes ungdomsstyking og Arbeidernes idrettsforbund. Dertil kommer den store opslutning om det socialistiske oplysningsarbeid, som Arbeidernes oplysningsforbund har hatt.

I denne forfallstid er det bare arbeiderbevegelsen som kan vise vei ut av uforet. Partiet maa ved en fryktløs, byggende politikk reise det arbeidende folks vilje til kamp for sine dagsinteresser. Og vi maa søge for at kampen for dagskravene ses som et bevisst ledd i kampen om selve samfundsmakten.

Den bredeste plass i debatten optok dagsordenens punkter om partiets prinsipielle program og om arbeidsprogram. Stort sett var der enighet om det forslag til programmer som landsstyret hadde utarbeidet og med ganske smaa endringer blev dette vedtatt nesten enstemmig. Det vil føre for langt aa citere hele det vedtatte program, men av arbeidsprogrammet hilsettes punktene om jordbruget og fiskeriene:

Jordbruget.

Landets naturherligheter som jord, skog, havn, jakt og fiske skal paa trygge vilkår tilhøre det arbeidende norske folk.

Gårdsbruk, som hensigtsmessig kan drives ved en enkelt families arbeidskraft — med nødvendig skog, myr og beite — forblir brukernes eiendom.

Større eiendommer med udnyttelse, men dyrkbare, og dårlig dyrket jord sosialiseres. Eiendommer, som egner sig best for stordrift, forvaltes av samfundsmessige organer, ved samvirkelag eller paa annen måte, som sikrer arbeiderne mot utbytning. Jord, som er egnet for enkeltmannsbruk, overlates fortrinnsvis jordløse arbeidere og småbrukere med for lite jord.

Bureisnings- og nydykningsvirksomheten må utvides for å gi de arbeidsledige og i første rekke landsungdommen jord, arbeidsvilkår og livsmuligheter som jordbrukere. Bureisere må få større direkte statsbidrag til uthus og opdyrking, billig og tilstrekkelig jord. Det må tilstræbes minst mulig gjeld ved starten og hjelp i de første vanskelige